

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
PEDRO CRUZ VILLALÓN IŠVADA,
pateikta 2012 m. gegužės 24 d.¹

Byla C-190/11

Daniela Mühleitner
prieš
Ahmad Yusufi,
Wadat Yusufi

(Oberster Gerichtshof pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Jurisdikcija civilinėse ir komercinėse bylose — Jurisdikcija, susijusi su vartotojų sutartimis — Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punktas — Sprendimo Pammer ir Alpenhof išaiškinimas — Veikla, internetu susijusi su valstybe nare — Jurisdikcijos taikymas tik nuotoliniu būdu sudarytoms vartojimo sutartims“

I – Įvadas

1. Prejudiciniu klausimu *Oberster Gerichtshof* teiraujasi Teisingumo Teismo, ar vartojimo sutartys, prieš kurias sudarant atlikti parengiamieji veiksmai internetu, būtinai turi būti sudarytos nuotoliniu būdu, kad vartotojas galėtų remtis specialiąja jurisdikcija, numatyta 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo² 15 ir 16 straipsniuose.
2. Atsakymą į taip suformuluotą klausimą būtų galima lengvai rasti minėto reglamento 15 straipsnio 1 dalies c punkto tekste, skaitomame pakankamai atidžiai kartu su prieš jį galiojusiais teisės aktais. Tačiau vienas Sprendimo *Pammer ir Alpenhof*³, kurį neseniai priėmė Teisingumo Teismas (didžioji kolegija), punktas galėtų būti aiškinamas taip, kad jame įtvirtinta sąlyga, jog vartojimo sutartis turi būti sudaryta nuotoliniu būdu. Bet kuriuo atveju tokį klausimą pateikė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.
3. Taigi šios bylos ir šios išvados tikslas – patikslinti Sprendimo *Pammer ir Alpenhof* minėtos ištraukos taikymo apimtį, kuri, mano nuomone, turėtų apsiriboti specifinėmis tos bylos aplinkybėmis, ir nereikia iš šios ištraukos kildinti papildomos bendros ir ribojamosios specialiosios jurisdikcijos taikymo vartotojų teisės srityje sąlygos.

1 — Originalo kalba: ispanų.

2 — 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 44/2001 (OL L 12, 2001, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42).

3 — 2010 m. gruodžio 7 d. Teisingumo Teismo sprendimas, C-585/08 ir C-144/09, Rink. p. I-12527.

II – Teisinis pagrindas

4. Reglamento Nr. 44/2001 II skyriaus („Jurisdikcija“) 4 skirsnyje („Jurisdikcija, susijusi su vartotojų sutartimis“) esančiuose 15 ir 16 straipsniuose nustatyta:

„15 straipsnis

1. Bylose dėl sutarties, kurią asmuo, vartotojas, sudaro tokiam tikslui, kuris gali būti laikomas nesusijusiu su jo darbu arba profesija, jurisdikcija nustatoma vadovaujantis šiuo skirsniu, nepažeidžiant 4 straipsnio ir 5 straipsnio 5 punkto, jeigu:

<...>

c) visais kitais atvejais, sutartis buvo sudaryta su šalimi, vykdančia komercinę arba profesinę veiklą valstybėje narėje, kurioje yra vartotojo nuolatinė gyvenamoji vieta, arba kitu būdu tokią veiklą susiejančia su minėta valstybe nare ar keliomis valstybėmis, įskaitant pastarąją, ir jeigu minima sutartis yra priskiriama tokios veiklos sričiai.

16 straipsnis

1. Vartotojas kitai sutarties šaliai bylą gali iškelti valstybės narės, kurioje yra nuolatinė tos sutarties šalies gyvenamoji ar verslo vieta, teismuose arba vartotojo nuolatinės gyvenamosios vietos teismuose.

2. Bylą vartotojui kita sutarties šalis gali iškelti tik valstybės narės, kurioje yra vartotojo nuolatinė gyvenamoji vieta, teismuose.

<...>“

III – Faktinės aplinkybės ir procesas nacionaliniuose teismuose

5. Ieškovė pagrindinėje byloje Daniela Mühlleitner, gyvenanti Švanenštate, Austrija, internete ieškojo naudoto lengvojo automobilio privatiems poreikiams tenkinti. Vokietijos paieškos sistemoje (www.mobile.de) ji įvedė norimos transporto priemonės požymius ir gavo nuorodą į jos interesą atitinkantį pasiūlymą. Paspaudusi šią nuorodą ieškovė atvertė atsakovų pagrindinėje byloje Ahmad Yusufi ir Wadat Yusufi, gyvenančių Hamburge, Vokietijoje, interneto svetainę.

6. Atsakovų interneto svetainėje buvo nurodytas telefono numeris su Vokietijos tarptautiniu kodu. D. Mühlleitner surinko šį numerį ir jos užklausą nagrinėjo atsakovų bendrovės darbuotojai. Jai buvo nurodyta, kad siūlomos transporto priemonės nebėra, bet yra kitų panašių pasiūlymų. D. Mühlleitner sutiko, kad jai elektroniniu paštu būtų atsiųsta papildoma informacija, susijusi su kita transporto priemone, be kita ko, jos nuotraukos. Per pokalbį telefonu D. Mühlleitner informavo atsakovus, kad gyvena Austrijoje, ir paklausė, ar dėl to gali kilti problemų perkant transporto priemonę. Atsakovai jai atsakė, kad dėl to sunkumų nebus.

7. Tuomet ieškovė nuvyko pas atsakovus į Vokietiją ir ten sudarė pirkimo–pardavimo sutartį. Ji pasiėmė transporto priemonę, grįžo į Austriją, ten pastebėjo nemažai transporto priemonės trūkumų ir po kelių nesėkmingų bandymų susisiekti su atsakovais kreipėsi į Austrijos teismus, siekdama atgauti sumokėtus pinigus ir gauti žalos atlyginimą.

8. Pirmosios instancijos teismas atmetė ieškinį motyvuodamas tuo, kad neturi tarptautinės jurisdikcijos, nes atsakovų interneto svetainės pasiekiamumo Austrijoje nepakanka specialiajai jurisdikcijai, numatyta Reglamento Nr. 44/2001 15 ir 16 straipsniuose, taikyti. Dėl šio sprendimo pateiktas apeliacinis skundas, o antrosios instancijos teismas patvirtino išvadas ir dar kartą paneigė Austrijos teismų jurisdikciją. Dėl pastarojo sprendimo pateiktas kasacinis skundas *Oberster Gerichtshof*, o šis teismas pateikė teisingumo Teismui prejudicinį klausimą.

IV – Procesas Teisingumo Teisme

9. 2011 m. balandžio 22 d. Teisingumo Teismo kanceliarija gavo tokį *Oberster Gerichtshof* prejudicinį klausimą:

„Ar Reglamento (EB) Nr. 44/2001 (Reglamentas „Briuselis I“) 15 straipsnio 1 dalies c punktas taikomas tik tada, kai sutartis tarp vartotojo ir įmonės buvo sudaryta nuotoliniu būdu?“

10. Rašytines pastabas šioje byloje pateikė ieškovė, atsakovai pagrindinėje byloje, Portugalijos Respublika, Čekijos Respublika, Italijos Respublika, Lenkijos Respublika, Šveicarijos Konfederacija ir Komisija.

V – Prejudicinis klausimas

11. Atsakymas į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo suformuluotą klausimą aiškiai matyti iš Reglamento Nr. 44/2001 ir Teisingumo Teismo praktikos. Kaip minėjau šios išvados įvade, vienintelė aplinkybė, kliudanti tokiam atsakymui, yra Sprendimo *Pammer ir Alpenhof* ištrauka, t. y. jo 87 punktas, pagal kurį reikia suprasti, kad Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punktas taikomas tik tada, kai vartojimo sutartis sudaryta nuotoliniu būdu⁴. Taigi nereikia aptarti minėtame straipsnyje numatyto sąsajos kriterijaus, pagal kurį svarbiausia yra veiklos kryptis. Šioje byloje svarbus tik pirminis klausimas, t. y. būtinybė, kad sutartis būtų sudaryta nuotoliniu būdu, norint remtis specialiaja jurisdikcija vartotojų teisės srityje.

12. Vėliau įrodysiu, kad ši sąlyga nėra būtina pagal taikytinus teisės aktus ar pagal patį Sprendimą *Pammer ir Alpenhof*. Jei pagal minėtą straipsnį būtų reikalaujama, kad sutartis būtų sudaryta nuotoliniu būdu, jurisdikcija būtų taikoma tik nedaugeliui situacijų, o tai, atrodo, nėra reglamento tikslas. Be to, visos šiame procese dalyvaujančios valstybės ir Komisija neigia, kad 15 straipsnio 1 dalies c punktas taikomas tik nuotoliniu būdu sudarytoms vartojimo sutartims, ir mano, kad minėta nuostata neturi būti aiškinama vartotojo nenaudai.

13. Pritariu valstybių ir Komisijos nuomonei. Siekdamas pagrįsti šią poziciją, pirmiausia nagrinėsiu teisės aktus, galiojusius prieš įsigaliojant 15 straipsnio 1 dalies c punktui, paskui aptarsiu šį straipsnį remdamasis Teisingumo Teismo praktika, įskaitant Sprendimą *Pammer ir Alpenhof*. Ypač detaliai nagrinėsiu to sprendimo 87 punktą, dėl kurio formuluotės pateiktas prejudicinis klausimas šioje byloje.

4 — Be minėtos Sprendimo *Pammer ir Alpenhof* ištraukos, doktrinoje taip pat yra aiškiai išreikštų nuomonių, kad vartojimo sutartis būtinai turi būti sudaryta nuotoliniu būdu. Žr., pavyzdžiui, J. Kropholler ir J. von Hein *Europäisches Zivilprozessrecht*, 9-asis leidimas, art. 15 *EuGVO*, 27 punktas, ir J. von Hein *Juristenzeitung*, 2011, p. 957.

A – Teisės aktai, galioję prieš įsigaliojant Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punktui

14. Briuselio konvencijoje, kurią pakeitė Reglamentas Nr. 44/2001, buvo numatyta specialioji jurisdikcija vartojimo sutarčių srityje, bet atitinkamo šios konvencijos straipsnio formuluotė iš esmės skyrėsi nuo dabar galiojančio 15 straipsnio formuluotės. Pagal minėtos konvencijos 13 straipsnio 3 punktą specialioji jurisdikcija taikoma, jei vartojimo sutartis sudaryta dėl prekių tiekimo ar paslaugų teikimo ir jei „valstybėje, kur yra vartotojo nuolatinė gyvenamoji vieta, iki sutarties sudarymo jis gavo konkretų pasiūlymą arba sužinojo apie jį iš reklamos“ ar „toje valstybėje vartotojas ėmėsi veiksmų, reikalingų sutarčiai sudaryti“.

15. Kaip pagrįstai teigė Komisija, buvęs Briuselio konvencijos 13 straipsnio 3 punktas pirmiausia buvo susijęs su nuotoliniu būdu sudarytomis vartojimo sutartimis. Dvi straipsnyje minimos situacijos dažniausiai susiklosto sudarant tokias sutartis, net jei taip yra ne visada. Kaip nurodo Komisija, nėra kliūčių taikyti buvusį Briuselio konvencijos 13 straipsnio 3 punktą situacijai, kai verslininkas atvyksta į vartotojo gyvenamąją vietą, kad sudarytų sutartį *in situ*.

16. Pakeitimai, padaryti šiuo metu galiojančiu Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsniu, grindžiami prekybos technologijų raida, visų pirma elektroninės prekybos srityje. Ši aplinkybė paskatino Komisiją pasiūlyti naują buvusio Briuselio konvencijos 13 straipsnio 3 punkto formuluotę, kurios esmė nepakito priimant reglamentą ir kurioje panaikinta sąlyga, kad vartotojas savo šalyje turi būti ėmėsis veiksmų, reikalingų sutarčiai sudaryti⁵. Kaip Komisija nurodė pastabose dėl 15 straipsnio projekto, šis pakeitimas „reikia, kad 15 straipsnio pirmos pastraipos 3 punktas taikomas ir sutartims, sudarytoms kitoje nei vartotojo valstybėje narėje“⁶. Komisija pridūrė: „taip pašalinamas didelis buvusio 13 straipsnio trūkumas, t. y. kad vartotojas negalėjo remtis apsaugine jurisdikcija, jei kitos sutarties šalies iniciatyva išvyko iš valstybės, kur yra jo nuolatinė gyvenamoji vieta, kad sudarytų sutartį.“⁷

17. Šveicarijos Konfederacija ir Komisija nurodo Pocar ataskaitą, kuri labai reikšminga aiškinant reglamento 15 straipsnį ir Lugano konvencijos 15 straipsnį (identiškas Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsniui)⁸. Šioje ataskaitoje, pastabose dėl šioje byloje nagrinėjamo straipsnio, nurodyta, kad sąsaja „nepriklauso nuo vietos, kurioje vartotojas veikia, ar nuo vietos, kurioje sutartis yra sudaroma – tokia vieta gali būti šalyje, kuri nėra vartotojo nuolatinės gyvenamosios vietos valstybė: vienintelis svarbus veiksnys – kitos sutarties šalies veikla, kuri turi būti vykdoma vartotojo nuolatinės gyvenamosios vietos valstybėje arba ji turi būti nukreipta į tą valstybę, galbūt naudojant elektronines priemones“⁹. Pagal šią ataskaitą tokiais atvejais „vartotojas gali taip pat iškelti bylą savo nuolatinės gyvenamosios vietos valstybėje pagal [Lugano] konvencijos 16 straipsnį, *neatsižvelgiant į vietą, kurioje buvo sudaryta sutartis*, ir į vietą, kurioje jis naudojosi elektroniniu būdu suteikta paslauga“¹⁰.

18. Tokį aiškinimą galima pagrįsti įvertinus, kad padaugėjo atitinkamų „vartojimo sutarčių“, kurioms taikomas Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punktas, palyginti su sutartimis, kurioms buvo taikomas Briuselio konvencijos 13 straipsnis. Pagal Briuselio konvencijos 13 straipsnio pirmą pastraipą jos 3 punktas buvo taikomas tik „prekių tiekimo ar paslaugų teikimo“ sutartims, o Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punkto tekstas suformuluotas abstrakčiau ir plačiau. Naujojoje nuostatoje nurodomos sutartys apskritai, *neatsižvelgiant į jų dalyką*, jei šias sutartis vartotojas sudarė su profesionaliu pardavėju ir jos priskiriamos pardavėjo komercinei ar profesinei veiklai.

5 — Tarybos reglamento (EB) dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo pasiūlymas, kurį Komisija pateikė 1999 m. liepos 14 d. Briuselyje (COM(1999) 348 galutinis).

6 — 5 išnašoje minėtas Komisijos pasiūlymas, p. 16.

7 — Ten pat.

8 — Fausto Pocar „Aiškinamoji ataskaita dėl 2007 m. spalio 30 d. Lugane pasirašytos Konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo“, Oficialiajame leidinyje paskelbta 2009 m. gruodžio 23 d. (C-319/1).

9 — Minėtos F. Pocar ataskaitos 83 punktas (išskirta mano).

10 — Ten pat (išskirta mano).

19. Teisingumo Teismas rėmėsi Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punkto pakeitimu ir neseniai priimtame Sprendime *Ilsinger* pažymėjo, kad, „palyginti su Briuselio konvencijos 13 straipsnio pirmos pastraipos 3 punkto a ir b papunkčiuose aiškiai numatytais konkrečiomis tokių sutarčių taikymo sąlygomis, kurias jos turi atitikti, Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punkte numatytos sąlygos suformuluotos abstrakčiau, kad vartotojai būtų labiau ginami atsižvelgiant į naujas komunikacijos priemones ir elektroninės komercijos plėtrą“¹¹. Būtent todėl, kad pagal naują šio straipsnio redakciją labiau saugomi vartotojų interesai, minėtame Sprendime *Ilsinger* Teisingumo Teismas, priešingai, negu buvo nusprendęs anksčiau, kai aiškino Briuselio konvenciją, pripažino, kad 15 straipsnis „taikomas ne tik tais atvejais, kai šalys yra sudariusios sutartis“¹².

20. Be to, Taryba ir Komisija priėmė bendrą deklaraciją dėl Reglamento Nr. 44/2001 15 ir 73 straipsnių¹³, kurioje laikosi tokios pozicijos, kokios vėliau laikėsi ir Teisingumo Teismas byloje *Ilsinger*. Dėl sąlygos, kad turi būti vartojimo sutartis, abi institucijos pažymėjo, jog 15 straipsnis „susijęs su daugeliu prekybos būdų, *be kita ko, ir su sutartimis, sudarytomis nuotoliniu būdu naudojant internetą*“¹⁴. Jokiu būdu neatmetama, kad vartojimo sutartis gali būti sudaryta kitaip negu nuotoliniu būdu sudaryta pirkimo–pardavimo sutartis, o tai patvirtina platų straipsnio aiškinimą sutartinių santykių srityje.

21. Iš to matyti, kad Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punktu buvo siekiama ne sumažinti sutarčių, kurioms taikoma specialioji jurisdikcija vartotojų teisės srityje, skaičių, o priešingo tikslo. Jei Europos teisės aktų leidėjas būtų norėjęs apriboti šią jurisdikciją ir ją taikyti tik nuotoliniu būdu sudarytoms sutartims, kurios, be to, yra suderintos Sąjungos teisės¹⁵, akivaizdu, kad jis būtų tai aiškiai išreiškęs atitinkamame straipsnyje.

22. Galiausiai 15 straipsnio 1 dalies c punkte nurodoma sąsaja, skirtingai negu buvusiame Briuselio konvencijos straipsnyje, yra ne vartotojo buvimo vieta, o komercinė veikla, *susieta su valstybe nare, kur yra vartotojo nuolatinė gyvenamoji vieta*. Todėl svarbus kriterijus yra teritorija, kurioje nori veikti asmuo, siekiantis parduoti prekę ar paslaugą¹⁶. Jei prekybininko aktyviai siekiama rinka apima valstybę, kur yra vartotojo, su kuriuo jis užmezga sutartinius santykius, nuolatinė gyvenamoji vieta, reikia pripažinti, kad prekybininko veikla susieta su vartotoju.

23. Todėl Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsniu padarytas esminis pakeitimas, palyginti su Briuselio konvencijoje anksčiau numatyta taisykle, būtent siekiant sudaryti galimybę vartotojui, kuris imasi parengiamųjų veiksmų naudodamas elektronines ryšio priemones, toliau naudotis 15 straipsnio 1 dalies c punkte numatyta apsauga, net kai sudaryti sutarties jis vyksta į valstybę, kur yra kita sutarties šalis.

11 — 2009 m. gegužės 14 d. Sprendimas *Ilsinger* (C-180/06, Rink. p. I-3961), 50 punktas.

12 — Minėto Sprendimo *Ilsinger* 51 punktas.

13 — Bendra Tarybos ir Komisijos deklaracija dėl Reglamento Nr. 44/2001 15 ir 73 straipsnių, versiją anglų kalba galima rasti puslapyje http://ec.europa.eu/civiljustice/homepage/homepage_ec_de_declaration.pdf

14 — Versija anglų kalba: „This provision elates to a number of marketing methods, including contracts concluded at a distance through the Internet“; versija prancūzų kalba: „Cette disposition concerne plusieurs méthodes de commercialisation, dont les contrats conclus à distance par l’intermédiaire d’Internet“; versija vokiečių kalba: „Diese Bestimmung betrifft mehrere Absatzformen, darunter Vertragsabschlüsse im Fernabsatz über Internet“; versija italų kalba: „Detta disposizione riguarda diversi metodi di vendita, fra cui i contratti conclusi a distanza via Internet“.

15 — Žr. 1997 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 97/7/EB dėl vartotojų apsaugos, susijusios su nuotolinės prekybos sutartimis (OL L 144, p. 19; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 3 t., p. 319), 2 straipsnio 1 punktą, kuriame įtvirtinta savarankiška nuotolinės prekybos sutarties sąvoka, apibrėžta taip: „[nuotolinės prekybos sutartis – tai] bet kokia prekių arba paslaugų pardavimo sutartis, sudaryta tiekėjo ir vartotojo pagal organizuotą prekių pardavimo ar paslaugų teikimo schemą, tam, kad sutartis būtų sudaryta, tiekėjas naudojasi išskirtinai viena arba daugiau nuotolinio ryšio priemonių iki sutarties pasirašymo ir ją pasirašant“.

16 — Žr. M. Virgós Soriano ir F. Garcimartín Alférez *Derecho Procesal Civil Internacional. Litigación Internacional*, 2-asis leid., Civitas, Madridas, 2007, p. 171 ir 172.

B – Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punktas, su juo susiję teisės aktai ir teismo praktika

24. Be šioje išvadoje nagrinėto straipsnio pirmtakų, pagal galiojančius teisės aktus yra kitų aplinkybių, patvirtinančių teiginį, kad Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio c punktas taikomas ne tik nuotoliniu būdu sudarytoms vartojimo sutartims.

25. Specialiosios jurisdikcijos vartotojų teisės srityje tikslas – apsaugoti vartotoją, kuris yra silpnesnė sutartinių santykių šalis ir kuriam reikia ypatingos apsaugos. Reglamento Nr. 44/2001 13 konstatuojamojoje dalyje tai aiškiai išreikšta pažymint, kiek tai susiję su draudimo, vartojimo ir darbo sutartimis, kad „silpnesniąją šalį turėtų ginti palankesnės tokios šalies interesams jurisdikcijos taisyklės nei bendrosios taisyklės“¹⁷.

26. Be to, Reglamento Nr. 44/2001 15 ir 16 straipsnių tekste nėra aiškių nuorodų į nuotoliniu būdu sudarytas sutartis. Priešingai, kaip minėjau šios išvados 16–20 punktuose, anksčiau galioję teisės aktai patvirtina, kad Reglamente Nr. 44/2001 numatyta specialioji jurisdikcija vartotojų teisės srityje apima ir situacijas, kai sutarties šalis ar vartotojas sudaryti sutarties atvyksta ten, kur yra kitos šalies gyvenamoji vieta¹⁸.

27. Jei Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punktą reikėtų aiškinti taip, kad jis taikomas tik nuotoliniu būdu sudarytoms vartojimo sutartims, į jo taikymo sritį nepatektų daug su vartotojais susijusių situacijų. Tokių situacijų itin padaugėjo prasidėjus elektroninei prekybai, kur dažnai pasitaiko, kad, pirma, pardavėjas reklamuoja internete ir taikosi į tam tikrą rinką per savo interneto svetainę ir, antra, vartotojas gauna informacijos ir pasirenka sudaryti sutartį remdamasis internete matoma reklama. Išvadoje, pateiktoje byloje *Pammer ir Alpenhof*, generalinė advokatė V. Trstenjak minėjo atvejį, kai interneto svetainėje reklamuojamos sveikatos paslaugos ir kitų valstybių narių vartotojai kviečiami pasirinkti centro paslaugas¹⁹. Taip pat reikia pagalvoti apie trapius daiktų pirkimą, kai prieš tai kitoje valstybėje narėje gyvenančiam vartotojui elektroniniu paštu atsiunčiama reklama, o vartotojas susitaria dėl prekės pirkimo su pardavėju ir nori ją gauti asmeniškai sutarties sudarymo momentu.

28. Minėti pavyzdžiai rodo, kaip tiesiog dėl to, kad nuvyko sudaryti sutarties ir atsiimti prekės ar gauti paslaugos, vartotojas nebėra saugomas Reglamento Nr. 44/2001 15 ir 16 straipsniuose numatytos specialiosios jurisdikcijos. Sunku pritarti, jog šios aplinkybės savaime pakanka, kad rezultatas būtų visiškai priešingas Reglamento Nr. 44/2001 normomis dėl vartotojų teisės siekiamam tikslui.

29. Jei pritartume siauram straipsnio aiškinimui, specialiosios jurisdikcijos netaikymą lemtų veiksnys, dėl kurio ne vartotojas turėtų netekti Reglamentu Nr. 44/2001 teikiamos apsaugos, o ši apsauga turėtų būti sustiprinta, t. y. tai, kad vartotojas kerta sieną. Būtų paradoksalu, jei tokios priemonės, kaip antai Reglamentas Nr. 44/2001, taikymas priklausytų nuo vienos sutarties šalies nejudumo, ypač kai tai yra silpnesnė šalis, kurią reglamente siekiama vertinti ypač palankiai²⁰.

17 — Dėl Reglamento Nr. 44/2001 15 ir 16 straipsnių ir ankstesnių Briuselio konvencijos nuostatų tikslo apsaugoti vartotoją žr., be kita ko, 1978 m. birželio 21 d. Sprendimą *Bertrand* (150/77, Rink. p. 1431, 14–18 punktai); 1993 m. sausio 19 d. Sprendimą *Shearson Lehman Hutton* (C-89/91, Rink. p. I-139, 13–16 punktai); 1997 m. liepos 3 d. Sprendimą *Benincasa*, (C-269/95, Rink. p. I-3767), 2005 m. sausio 20 d. Sprendimą *Gruber* (C-464/01, Rink. p. I-439, 32 punktas) ir minėto Sprendimo *Pammer ir Alpenhof* 57 punktą.

18 — Žr. S. Leible ir M. Müller „Neue Juristische Wochenschrift“, 2011, p. 497, ir P. Mankowski „Praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrechts“, 2009, p. 242 ir paskesni.

19 — Išvados, pateiktos 2010 m. gegužės 18 d., 28 išnaša.

20 — Šiuo klausimu primintina, kad Reglamento Nr. 44/2001 pirmoje konstatuojamojoje dalyje pažymėta, jog pagrindinis jo tikslas yra užtikrinti laisvą asmenų judėjimą: „Bendrija yra nustačiusi sau tikslą prižiūrėti ir vystyti laisvės, saugumo ir teisingumo sritį, kurioje užtikrinamas laisvas asmenų judėjimas. Siekama iš lėto sukurti tokią sritį, Bendrija tarp kitų dalykų turėtų priimti patikimam vidaus rinkos veikimui užtikrinti būtinas priemones, susijusias su teisminiu bendradarbiavimu civilinėse bylose.“

30. Skaitant kitus su Reglamentu Nr. 44/2001 susijusius teisės aktus, galima patvirtinti, kad pirkimo–pardavimo sutartis nebūtinai turi būti sudaryta nuotoliniu būdu. Pavyzdžiui, Reglamento Nr. 593/2008 dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės²¹ 25 konstatuojamojoje dalyje ir 6 straipsnyje numatyta su vartojimo sutartimis susijusi kolizinė norma, kurioje įtvirtinta sąsaja sutampa su Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnyje įtvirtinta jurisdikcijos taisykle. Reglamente Nr. 593/2008 nenurodyta, kad vartojimo sutartis turi būti sudaryta nuotoliniu būdu, bet pabrėžiama komercinės veiklos, nukreiptos į valstybę narę, kur yra vartotojo nuolatinė gyvenamoji vieta, svarba. Tai, ar dėl kitos sutarties šalies pirminės veiklos vartotojas išvyksta, neturi įtakos nustatant sutarčiai taikytiną teisę. Reglamente bent nesakoma, kad sutartis būtinai turi būti sudaryta nuotoliniu būdu.

31. Ligšiolinėje Teisingumo Teismo praktikoje į šį klausimą aiškiai neatsakyta. Vis dėlto yra požymių, rodančių, kad linkstama prie plataus Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punkte minimos sąvokos „sutartis“ aiškinimo.

32. Minėtame Sprendime *Ilsinger* Teisingumo Teismas pažymėjo, kad svarbu tai, jog šiuo metu galiojančiame Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punkte nurodomos „sutartys apskritai, neatsižvelgiant į jų dalyką“, jei tik šias sutartis vartotojas sudarė su profesionaliu pardavėju ir jos priskiriamos pardavėjo komercinei ar profesinei veiklai²². Šis požymis, t. y. tai, kad neatsižvelgiama į sutarties dalyką, tapo dar svarbesnis lyginant šį straipsnį ir ankstesnio Briuselio konvencijos straipsnio tekstą, pagal kurį jurisdikcija buvo taikoma tik sutartims dėl „prekių tiekimo ar paslaugų teikimo“. Kaip minėjau šios išvados 20 punkte, Teisingumo Teismas rėmėsi istoriniu šio straipsnio aiškinimu Sprendime *Ilsinger*, siekdamas išplėsti Reglamento Nr. 44/2001 16 straipsnyje įtvirtintos specialiosios jurisdikcijos taikymo sritį, kad ji apimtų daugiau vartojimo sutarčių. Be to, Teisingumo Teismas ryžosi nukrypti nuo ankstesnės praktikos, pagrįstos buvusio Briuselio konvencijos 13 straipsnio aiškinimu taip, kad šis straipsnis taikomas tik vartojimo sutartims, pagal kurias šalys prisiima abipusius įsipareigojimus²³. Įsigaliojus Reglamentui Nr. 44/2001, kuriame ši nuostata suformuluota kitaip, Sprendime *Ilsinger* pripažinta, kad nepagrįstai išskiriamos vartojimo sutartys, kuriose numatyti vienašaliai įsipareigojimai.

33. Išvadoje, pateiktoje byloje *Ilsinger*, generalinė advokatė V. Trstenjak padarė tokią pačią išvadą. Be sprendime pateiktų motyvų, generalinė advokatė pažymėjo, kad svarbi frazė „visais kitais atvejais“, esanti Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punkto pradžioje²⁴. Aš taip pat manau, kad ši frazė yra pakankamai aiški ir kad akivaizdu, jog dėl žodžio „visais“ bet koks aiškinimas, pagal kurį sumažėja sutarčių, kurioms taikomas šis straipsnis, yra nepagrįstas.

34. Galiausiai išdėstyti argumentai tiesiogiai veda prie Sprendimo *Pammer ir Alpenhof*, pirmiausia prie jo 87 punkto, dėl kurio kilo ši diskusija. Tame sprendime Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) pirmą kartą išaiškino Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punktą, siekdamas patikslinti sąlygas, kuriomis darytina išvada, kad interneto svetainėje apibūdinta verslininko veikla buvo „susieta“ su

21 — 2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 593/2008 dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės („Roma I“) (OL L 177, p. 6), kuriuo pakeista Konvencija dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės, pateikta pasirašyti Romoje 1980 m. birželio 19 d. (OL L 266, p. 1). Reglamentas Nr. 593/2008 taikomas sutartims, sudarytoms po 2009 m. gruodžio 17 dienos.

22 — Minėto Sprendimo *Ilsinger* 50 punktas.

23 — 2005 m. sausio 20 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Engler* (C-27/02, Rink. p. I-481), 34–37 punktai.

24 — Išvados, pateiktos 2008 m. rugsėjo 11 d., 40 punktas.

valstybe nare. Sprendime išvardijami keli kriterijai ir nagrinėjamos dviejų pateiktų bylų faktinės aplinkybės. Kiek tai susiję su byla *Alpenhof*, kurioje svarstyta Vokietijos teismų jurisdikcija nagrinėti ginčą tarp Vokietijoje gyvenančio vartotojo ir Austrijoje įkurto viešbučio šeimininko, Teisingumo Teismas pripažino:

„85 Panašu, kad tokioje byloje, kaip ir toje, kurioje nagrinėjamas *Hotel Alpenhof* ir O. Heller ginčas, yra keletas aplinkybių, <...> kurios gali patvirtinti, kad prekybininkas siejo savo veiklą su viena valstybe nare ar keliomis valstybėmis narėmis, neįskaitant Austrijos Respublikos. Tačiau nacionalinis teismas turi patikrinti, ar taip yra šiuo atveju.

86 Tačiau *Hotel Alpenhof* teigia, kad sutartis su vartotoju sudaroma vietoje, o ne nuotoliniu būdu, nes kambarių raktai įteikiami ir apmokama atvykus į vietą, todėl Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punktas negali būti taikomas.

87 Šiuo klausimu *tai, kad raktai vartotojui įteikiami, o jis mokėjimą atlieka valstybėje narėje, kurios teritorijoje prekybininkas įsisteigęs, nekliudo taikyti šios nuostatos, jei užsakymas ir jo patvirtinimas buvo atlikti nuotoliniu būdu, taigi vartotojas sutartinius įsipareigojimus prisiėmė nuotoliniu būdu.*“²⁵

35. Šitaip sprendimas baigiasi.

36. Kaip nurodžiau šios išvados pradžioje, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nori sužinoti, ar taip formuluodamas minėtą 87 punktą Teisingumo Teismas norėjo pasakyti, kad Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punktas taikomas tik nuotoliniu būdu sudarytoms vartojimo sutartims. Kaip minėjau, manau, kad į šį klausimą reikėtų atsakyti neigiamai remiantis ne tik pateiktais argumentais, bet ir Sprendimu *Pammer ir Alpenhof*.

37. Nepritaręs minčiai, kad su *Hotel Alpenhof* susijusioje situacijoje sutartis buvo sudaryta nuotoliniu būdu, Teisingumo Teismas tik akcentavo aplinkybę, o ne imperatyvią sąlygą, numatytą Reglamente Nr. 44/2001. Tai matyti ir skaitant visą sprendimą, nes, nagrinėdamas bylos *Pammer*, sujungtos su byla *Alpenhof*, aplinkybes, Teisingumo Teismas nemini, ar šalys sutartį sudarė nuotoliniu būdu, ar vietoje. Reikia paminėti generalinės advokatės V. Trstenjak išvadą, pateiktą byloje *Pammer ir Alpenhof*, kurioje ji aiškiai nepritaria idėjai, kad Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punktas turi būti taikomas tik nuotoliniu būdu sudarytoms vartojimo sutartims²⁶.

38. Manau, kad Sprendimo *Pammer ir Alpenhof* 87 punkte nuotolinis sutarties pobūdis pabrėžiamas norint ne įtvirtinti jį kaip sąlygą, o atmesti pernelyg siaurą minėto 15 straipsnio 1 dalies c punkto aiškinimą. Nuoroda į nuotoliniu būdu sudarytą sutartį siekiama nepritarti idėjai, jog svarbu, kad būtų imtasi parengiamųjų veiksmų prieš sudarant sutartį ir sudaryta išankstinė sutartis internetu, savo ruožtu pagrįsta informacija, naudojant internetą nukreipta į valstybę, kur yra vartotojo nuolatinė gyvenamoji vieta. Manau, kad paminėdamas nuotoliniu būdu sudarytą sutartį Teisingumo Teismas norėjo pažymėti ne tik tai, kad tuo konkrečiu atveju ne tik buvo imtasi parengiamųjų veiksmų prieš vartotojui atvykstant į *Hotel Alpenhof*, bet ir tai, kad sutartis tarp šalių buvo sudaryta prieš atiduodant raktus.

39. Todėl manau, kad Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punktas turi būti aiškinamas taip, jog juo nereikalaujama, kad sutartis tarp vartotojo ir verslininko būtų sudaryta nuotoliniu būdu.

25 — Išskirta mano.

26 — Minėtos išvados 55 punktas.

VI – Išvada

40. Atsižvelgdamas į pateiktus argumentus, siūlau Teisingumo Teismui į *Oberster Gerichtshof* pateiktą prejudicinį klausimą atsakyti taip:

2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 15 straipsnio 1 dalies c punktas aiškintinas taip, jog juo nereikalaujama, kad sutartis tarp vartotojo ir verslininko būtų sudaryta nuotoliniu būdu.